

บทความวิชาการ

การประยุกต์ใช้กลยุทธ์ไดแดคติกในการสอนวิชาทฤษฎีการพยาบาล
APPLYING DIDACTIC STRATEGIES ON TEACHING NURSING THEORYวรรณวดี เนียมสกุล (Wanwadee Neamsakul), PhD¹

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อบรรยายการใช้กลยุทธ์ไดแดคติก (Didactic strategies) ซึ่งเป็นการออกแบบการสอนที่ผู้สอนต้องใช้ทั้งความรู้และศิลปะที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน มาเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียนและกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเนื้อหา กลยุทธ์ดังกล่าวทำให้ผู้สอนเป็นผู้ที่มีความกระฉับกระเฉงในการสอน มีการออกแบบการเรียนการสอนที่สร้างบรรยากาศที่สนุกสนาน ส่งผลให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ มีความกระปรี้กระเปร่า กระตือรือร้น เกิดความคิดอย่างมีวิจารณญาณและเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้วยประสิทธิภาพของการออกแบบการสอนดังกล่าว ผู้เขียนได้นำกลยุทธ์ไดแดคติกมาประยุกต์ใช้ในรายวิชานโนมิติ ทฤษฎี และกระบวนการพยาบาล เรื่องทฤษฎีการพยาบาลสิ่งแวดล้อมของไนติงเกล โดยมีการนำแนวคิดของ VARK learning style และ พีรามิดการเรียนรู้ของเคิล เป็นแนวทางของการออกแบบการเรียนการสอนภาคทฤษฎีแก่นักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 1 เพื่อสนองตอบต่อความชอบในรูปแบบการเรียนรู้ที่แตกต่างกันของนักศึกษาพยาบาลและเพื่อกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเนื้อหา วิธีการสอนนี้พบว่าทำให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน มีความเข้าใจเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้น ตลอดจนเกิดความคงทนในการเรียนรู้ สามารถนำความรู้ด้านทฤษฎีการพยาบาลสิ่งแวดล้อมของไนติงเกลไปวางแผนให้การดูแลผู้มารับบริการได้อย่างเหมาะสม

คำสำคัญ: กลยุทธ์ไดแดคติก, ทฤษฎีการพยาบาล, นักศึกษาพยาบาล

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาการพยาบาลครอบครัวและการผดุงครรภ์ สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี Email: wanwadee@sut.ac.th
Suranaree University of Technology, Nakhon Ratchasima, Thailand

Abstract

This article aims to describe using didactic strategies as a teaching design that the teachers employ knowledge and art in teaching and learning. The didactic strategies are the guideline to provide proper teaching and learning for the learners and determine learning objectives to be congruent with the contents. The strategies establish active teachers who can design lively teaching and learning atmosphere leading to active learners, critical thinking, and lifelong learning. According to the effectiveness of the didactic strategies, the author applied them into the concepts, theory, and nursing process subject in the contents of environmental model of nursing: Florence Nightingale. VARK learning style and Dale's learning pyramid were the components employed in the Nightingale theory to the first year of nursing students in order to meet the different learning preferences of them. As a result, the didactic strategies are beneficial to happiness in learning, better understanding the contents, and the retention rate of learning. The nursing students are able to apply their knowledge about the environmental model of nursing: Florence Nightingale for providing appropriate care to the clients.

Keywords: didactic strategies, nursing theory, nursing student

บทนำ

การจัดการเรียนการสอนภาคทฤษฎีรายวิชามโนคติ ทฤษฎีและกระบวนการพยาบาล แก่นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 นับได้ว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นพื้นฐานความรู้ด้านทฤษฎีเกี่ยวกับทฤษฎีการพยาบาลก่อนนำไปประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสมในภาคปฏิบัติบนคลินิก การใช้กลยุทธ์ใดแตคติเป็นการออกแบบการสอนวิธีหนึ่งที่น่าสนใจ เพราะผู้สอนต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ด้านการจัดการเรียนการสอนที่ช่วยสร้างเสริมให้นักศึกษาพยาบาลมีความรู้ที่แม่นยำ มีความสุข เพลิดเพลินกับการเรียนรู้ เกิดความคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีความคงทนในการเรียนรู้ และมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต เมื่อนักศึกษาพยาบาลมีความสุขในการเรียน มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาจะสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติการพยาบาล ทำให้ผู้รับบริการมีความปลอดภัยและพึงพอใจต่อการดูแลที่มีคุณภาพ ทำให้นักศึกษาพยาบาลเกิดความภาคภูมิใจในตนเองและส่งผลต่อการเกิดทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพ อันเป็นคุณสมบัติที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาลและ

บัณฑิตไทยที่จะสามารถตอบสนองต่อความต้องการด้านสุขภาพของสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวคิดรวบยอดเกี่ยวกับกลยุทธ์ใดแตคติ (Didactic strategies)

กลยุทธ์ใดแตคติ หรือ didactic strategies เป็นการออกแบบการสอนที่ใช้ทั้งความรู้และศิลปะที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนของผู้สอนมาเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียนและกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเนื้อหา กลยุทธ์ใดแตคติทำให้ผู้สอนเป็นผู้ที่มีความกระฉับกระเฉงในการสอน (active teacher) และออกแบบการเรียนการสอนที่สร้างบรรยากาศที่สนุกสนาน ส่งผลให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีความกระปรี้กระเปร่า (active learner) เกิดความคิดอย่างมีวิจารณญาณ (critical thinking) และเรียนรู้ตลอดชีวิต (lifelong learning) โดยกลยุทธ์ใดแตคติประกอบด้วยการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์และเตรียมความพร้อมใน

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นขั้นตอนในการรู้จักผู้เรียนว่าชอบเรียนรูปแบบใด เพื่อนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนชอบ โดยขั้นตอนนี้สามารถประเมินรูปแบบการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบวาร์ค (VARK learning style) ซึ่งเป็นการเรียนรู้โดยอาศัยประสาทสัมผัส (sensory model) (Fleming, 2004) ซึ่งประกอบด้วยการใช้ประสาทสัมผัสที่ทำให้ส่งเสริมการเรียนรู้ได้ดี แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1.1 การมองเห็น หรือ visual (V) เป็นวิธีการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะเรียนได้ดีด้วยการมองเห็น การเห็นข้อมูล การสังเกตผู้อื่นปฏิบัติ และ/หรือ การเห็นรูปภาพ กราฟ แผนภูมิต่างๆ ที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้

1.2 การได้ยิน หรือ aural or auditory (A) เป็นวิธีการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะเรียนได้ดีด้วยการฟัง เช่น ฟังจากการบรรยาย จากเทป จากเรื่องเล่าของผู้อื่น จากการพูดคุย การฟังกลุ่มอภิปราย

1.3 การอ่านหรือการเขียนผ่านตัวอักษร หรือ read or write (R) เป็นวิธีการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะเรียนได้ดีด้วยการอ่านหรือเขียนที่เป็นลายลักษณ์อักษร โดยการอ่านจากหนังสือ ตำรา อินเทอร์เน็ตในรูปอักษร การเขียนรายงาน การทำแบบฝึกหัดต่างๆ

1.4 การใช้ประสบการณ์หรือการลงมือปฏิบัติ หรือ kinesthetic (K) เป็นวิธีการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะเรียนได้ดีด้วยการลงมือปฏิบัติ ชอบฝึกหัด สนุกที่จะลงมือทำ อาจเป็นในรูปแบบสถานการณ์จำลองเสมือนจริงด้วยกรณีศึกษา หรือสถานการณ์จริง

รูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนเรียกว่า learning style หรือ learning preference (Vorhaus, 2010) ในแต่ละคนต่างมีรูปแบบและความชอบที่ไม่เหมือนกัน วิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างกันไปในการรับข้อมูลหรือความรู้ใหม่ๆ เรียกว่า VARK learning preference อาทิเช่น บางคนเรียนรู้ได้ดีจากการดู บางคนชอบเรียนรู้จากการฟัง บางคนชอบเรียนรู้จากการอ่านหรือเขียน หรือบางคนเรียนรู้ได้ดีจากการลงมือปฏิบัติ อย่างไรก็ตามพบว่าผู้เรียนส่วนใหญ่ชอบรูปแบบการเรียนรู้ผสมผสานที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ เรียกว่า Multimodal learning preference เช่น เมื่อได้ดูได้เห็น (V) ก็จะนำไปปฏิบัติ (K) หรือเมื่อได้ฟังก็จะไปอ่านและเขียนเพื่อให้เกิดความเข้าใจ

เนื้อหา เป็นต้น นีล เฟรมมิ่ง (Neil Fleming) แห่งมหาวิทยาลัยลินคอร์น ประเทศนิวซีแลนด์ ได้สร้าง พัฒนาและปรับปรุงเครื่องมือการวัดรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน (The VARK questionnaire) (Fleming, 1995) ซึ่งประกอบไปด้วยข้อคำถามแบบตัวเลือก จำนวน 13 ข้อ โดยผู้ตอบแบบสอบถามจะเลือกเพียงข้อเดียวหรือมากกว่าหนึ่งข้อที่ตรงกับวิธีการเรียนรู้ในแบบที่ตนเองชอบ ใช้เวลาในการตอบแบบสอบถามประมาณ 15 นาที และมีการพัฒนา The VARK questionnaire (How do I learn best?) ปัจจุบันเป็น version 7.8 ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 16 ข้อ เป็นข้อคำถามภาษาอังกฤษโดยผู้ตอบแบบสอบถามสามารถเลือกตอบข้อที่ตรงกับความคิดเห็นมากที่สุดเพียงข้อเดียว หลายข้อ หรือหากไม่ตรงสามารถที่จะไม่เลือกตอบข้อใดเลยก็ได้ โดยมี The VARK questionnaire scoring chart สำหรับให้คะแนนและแปลผล สำหรับในประเทศไทยมีผู้นำแบบสอบถาม The VARK questionnaire (How do I learn best?) version 7.0 ฉบับแปลภาษาไทยชื่อ “ฉันจะเรียนได้ดีที่สุดอย่างไร?” มาใช้สำรวจรูปแบบการเรียนรู้ในนักศึกษาพยาบาล (Chaisung & Thepstiporn, 2015)

ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ โดยพิจารณาจากวัตถุประสงค์ของหลักสูตร วิชา และบทเรียน โดยนำแนวคิดของบลูม หรือ Revised Bloom's Taxonomy มาเป็นกรอบในการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ เรียงตามลำดับการใช้สติปัญญา 6 ชั้น ได้แก่ ขั้นการจำ ขั้นความเข้าใจ ขั้นการนำเอาความรู้ไปประยุกต์ใช้ ขั้นการวิเคราะห์ ขั้นการประเมิน และขั้นการสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาสมรรถนะที่จะเป็นของผู้เรียนตามลักษณะรายวิชาตามหลักสูตรที่กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 3 การออกแบบการเรียนรู้กิจกรรมการเรียนรู้ โดยนำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 และ 2 มาเป็นพื้นฐานในการออกแบบโดยนำแนวคิดปิรามิดการเรียนรู้ หรือ Dale's the Pyramid of Learning มาเป็นกรอบในการออกแบบซึ่งเป็นรูปปิรามิดฐานกว้างที่ได้แนวคิดมาจาก Edgar Dale (Edgar, 1969) ซึ่งแบ่งการเรียนรู้ออกเป็นสองแบบ ได้แก่ แบบที่ 1 แบบผู้เรียนเป็นผู้รับ (Traditional passive) และแบบที่ 2 แบบที่ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและลงมือปฏิบัติ (Teaming active) โดยทั้งสองแบบส่งผลให้เกิดค่าเฉลี่ยอัตราการคงทนในการเรียนรู้ (average retention rate) มากน้อยต่างกัน โดย

แบบ Teaming active เป็นส่วนที่อยู่ในฐานกว้าง โดยฐานกว้างที่สุดแสดงถึงค่าเฉลี่ยอัตราความคงทนในการเรียนรู้สูงสุด และเรียงตามลำดับไปแคบที่สุดสู่แบบ Traditional passive ซึ่งมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น การสอนผู้อื่นหรือการลงมือปฏิบัติในทันที (Teaching others/Immediate use), การเรียนรู้จากการปฏิบัติ (Practice by doing) และการอภิปรายกลุ่ม (discussion group) จัดอยู่ในรูปแบบ Teaming active การสาธิต (Demonstration), การได้ยินและมองเห็น (Audio-visual) การอ่าน (Reading) และ การฟังบรรยาย (Lecture) จัดอยู่ในรูปแบบ Traditional passive มีค่าเฉลี่ยอัตราความคงทนในการเรียนรู้ เท่ากับ 90%, 75%, 50%, 30%, 20%, 10% และ 5% ตามลำดับ (แสดงดังแผนภูมิที่ 1)

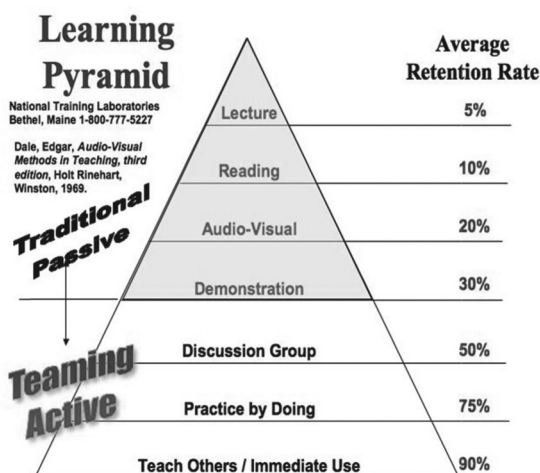
ขั้นตอนที่ 4 การออกแบบการประเมินผล โดยเลือกวิธีการประเมินผลที่หลากหลายเพื่อสามารถประเมินได้ตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้ ได้แก่ การสอบก่อนและหลังการเรียนรู้ การทำแบบทดสอบปรนัยหรืออัตนัย เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 5 การประเมินผลการจัดการเรียนรู้ เพื่อนำมาพัฒนาวิธีการจัดการเรียนการสอนที่มีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ทั้งนี้โดยการให้ผู้เรียนตอบแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอน การตอบคำถามปลายเปิด หรือการสัมภาษณ์ เป็นต้น

การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับ VARK learning style

จากผลสำคัญของการวิจัยรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนซึ่งเป็นขั้นตอนสำคัญขั้นตอนแรกของกลยุทธ์ใดก็ตามที่จะทำให้ได้รู้จักผู้เรียนอย่างแท้จริง นักวิชาการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพจึงได้ทำการศึกษาวิจัยและประเมินรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยใช้ VARK learning style เป็นกรอบแนวคิดสำหรับการประเมิน ทำให้ได้ข้อค้นพบที่น่าสนใจดังต่อไปนี้

Alkhasawneh และคณะ (2008) ทำการศึกษารูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาล โดยใช้ VARK สำหรับการเรียนการสอนที่ใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based learning: PBL) ที่มหาวิทยาลัยของรัฐบาลประเทศจอร์แดน กลุ่มตัวอย่างเลือกแบบเฉพาะเจาะจง เป็นนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 3 จำนวน 92 คน ที่กำลังศึกษาวิชาการพยาบาลมารดาพบว่า นักศึกษามีรูปแบบการเรียนรู้ที่แตกต่างกันภายหลังจากที่ได้รับการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ชอบวิธีการเรียนรู้แบบ อ่าน/เขียน มากที่สุด รองลงมาได้แก่ การลงมือปฏิบัติ โดยนักศึกษาส่วนใหญ่ชอบวิธีการเรียนรู้แบบผสมผสานกัน โดยไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างรูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาลชายและหญิง ทั้งนี้คณะผู้วิจัยได้สรุปข้อค้นพบที่สำคัญคือ นักศึกษา

แผนภูมิที่ 1 ปิรามิตการเรียนรู้ของเดลที่แสดงถึงอัตราความคงทนในการเรียนรู้ที่ขึ้นอยู่กับวิธีการเรียนในลักษณะต่างๆ (Retrieve from <https://www.gotoknow.org/posts/487996> June 27, 2015)

พยาบาลส่วนใหญ่จะสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากผู้สอนได้ออกแบบการเรียนการสอนที่มีกิจกรรมหลากหลาย การเรียนรู้แบบ Active learning จะเกิดขึ้นได้กรณีที่ชั้นเรียน มีจำนวนนักศึกษาจากการที่ผู้สอนเลือกวิธีการสอน ได้แก่ การสาธิต การอภิปราย การโต้เถียง การตอบคำถาม และบทบาทสมมติ เป็นต้น

Meehan-Andrews (2009) ทำการศึกษาวิจัย ประสิทธิภาพของวิธีการสอนกับรูปแบบการเรียนที่นักศึกษา ชอบ โดยทำการศึกษาที่มหาวิทยาลัยลาโรเป ประเทศ ออสเตรเลีย กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่ศึกษาอยู่ใน สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพโดยมีนักศึกษาหญิงจากคณะ พยาบาลศาสตร์เป็นกลุ่มหลักที่กำลังศึกษาวิชาเอกพยาธิสภาพ และกายวิภาคศาสตร์ที่มีวิธีการสอนที่หลากหลาย ผลการศึกษา พบว่านักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 รายงานว่า รูปแบบการเรียน แบบบรรยาย อภิปรายกลุ่มย่อย และลงมือปฏิบัติช่วยให้มีความ เข้าใจในเนื้อหาวิชาเป็นอย่างดี โดยชอบการลงมือปฏิบัติมากที่สุด และรายงานว่าการอภิปรายกลุ่มย่อยมีประโยชน์น้อยที่สุด ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะว่าผู้สอนควรออกแบบรูปแบบวิธีการ สอนที่สนองตอบต่อความชอบในรูปแบบการเรียนที่แตกต่างกัน ของผู้เรียนโดยนักศึกษาชั้นปีที่ 1 โดยการออกแบบการเรียน การสอนที่เน้นการทดลองในห้องปฏิบัติการหรือกรณีศึกษา สำหรับอภิปรายกลุ่มย่อย ในการสอนแบบบรรยายควรผสม ผสานในด้านการเห็น การฟัง การอ่าน/เขียนหรือการลงมือ ปฏิบัติ อาทิเช่น การให้ดูภาพประกอบ การบรรยายด้วยน้ำเสียง ที่ชัดเจน การเตรียมตำราเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา หรือการ ยกตัวอย่างสถานการณ์จริง

Alkhasawneh (2013) ทำการศึกษาวิจัยเชิง บรรยาย เพื่อศึกษารูปแบบการเรียนที่นักศึกษาพยาบาลชอบ โดยกลุ่มตัวอย่างเลือกแบบเฉพาะเจาะจงเป็นนักศึกษาพยาบาล ต่างชั้นปี จำนวน 197 คนที่กำลังศึกษาในภาคฤดูร้อน ผลการ ศึกษาพบว่านักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่ทุกชั้นปี ร้อยละ 55 ชอบ วิธีการเรียนแบบผสมผสาน โดยชอบวิธีการลงมือปฏิบัติร่วมกับการ ดูหรือการอ่าน/เขียน นักศึกษาพยาบาล ร้อยละ 45 ชอบ รูปแบบการเรียนแบบเดียว โดยพบว่าการลงมือปฏิบัติเป็นรูป แบบที่นักศึกษาส่วนใหญ่ชอบในระดับมาก รองลงมาคือ การฟัง อย่างไรก็ตามนักศึกษาแต่ละชั้นปีมีรูปแบบการเรียนที่ชอบ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ พบว่านักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1

ชอบรูปแบบการเรียนจากการดูมากที่สุด ชั้นปีที่ 2 ชอบวิธีการอ่าน/ เขียน และชั้นปีที่ 3 ชอบการลงมือปฏิบัติ ผลการวิจัยให้ข้อสรุป ที่สำคัญคือ นักศึกษาพยาบาลมีรูปแบบการเรียนที่แตกต่างกัน ผู้สอนควรปรับวิธีการสอนที่ตอบสนองต่อรูปแบบการเรียนที่ นักศึกษาชอบ พบว่า นักศึกษาที่ชอบเรียนแบบผสมผสานจะมีความ ยืดหยุ่นในการรับความรู้ใหม่ๆ ได้ดีกว่าผู้ที่ชอบรูปแบบ การเรียนเพียงอย่างเดียว แต่ก็มีข้อที่น่าสังเกตว่านักศึกษาที่ ชอบเรียนแบบผสมผสานต้องการวิธีการสอนที่หลากหลาย ดังนั้นอาจารย์พยาบาลจึงควรใช้วิธีการสอนที่มีหลากหลาย กิจกรรมเพื่อครอบคลุมตามความต้องการของนักศึกษา

จากผลการศึกษาวิจัยดังกล่าวข้างต้นทำให้ได้แนวทาง ในการใช้กลยุทธ์ใดแต่คิดมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนใน รายวิชาทฤษฎี พยาบาลโดยผู้นิพนธ์ได้ทำการวิจัยใน ชั้นเรียนดังรายละเอียดต่อไปนี้

การประยุกต์ใช้กลยุทธ์ใดแต่คิดกับวิชาทฤษฎีการ พยาบาล

การวิจัยในชั้นเรียนแบบกึ่งทดลอง เรื่องผลของการ สอนโดยใช้กลยุทธ์ใดแต่คิดที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ทฤษฎีการพยาบาลสิ่งแวดล้อมของเนติงเกลของนักศึกษา พยาบาลชั้นปีที่ 1 (Neamsakul, 2016) มีวัตถุประสงค์เพื่อ เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาพยาบาลก่อน และหลังได้รับการสอนโดยใช้กลยุทธ์ใดแต่คิดและเปรียบ เทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาในกลุ่มที่ได้รับการ สอน โดยใช้กลยุทธ์ใดแต่คิดกับกลุ่มที่ได้รับการสอนแบบปกติ กลุ่ม ตัวอย่างคือ นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 หลักสูตรพยาบาล ศาสตร์บัณฑิต เรียนวิชาโมโนติ ทฤษฎีและกระบวนการ พยาบาล เรื่องทฤษฎีการพยาบาลสิ่งแวดล้อมของเนติงเกล วิทยาลัยพยาบาลแห่งหนึ่งในเขตภาคเหนือ จำนวน 60 คน จัด เข้ากลุ่มทดลอง 30 คน กลุ่มควบคุม 30 คน โดยการสุ่มแบบ จับคู่ตามระดับเกรดเฉลี่ยของนักศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการ ทดลอง คือ แผนการสอนโดยใช้กลยุทธ์ใดแต่คิด และแบบ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากกรอบแนวคิด ของบลูม

ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ นักศึกษาพยาบาลหลังได้รับการสอนโดยกลยุทธ์ใดแต่คิดสูง กว่าก่อนได้รับการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการสอนโดยกลยุทธ์ใดแคตติคสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักศึกษากลุ่มทดลองแสดงความคิดเห็นต่อกิจกรรมการเรียนการสอนแบบใดแคตติคว่าเป็นกิจกรรมที่สนุก ทำให้เข้าใจเนื้อหามากขึ้นและมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการวิจัยให้ข้อสรุปที่สำคัญคือกลยุทธ์ใดแคตติคทำให้นักศึกษาพยาบาลมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหามากยิ่งขึ้นและมีความสุข สนุกกับการเรียนในชั้นเรียน ผู้สอนจึงควรออกแบบการเรียนการสอนในทฤษฎีการพยาบาลอื่นๆ ที่ผสมผสานวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนและส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้นักศึกษาต่อไป สำหรับรายละเอียดของการวิจัยมีดังนี้

ผู้นิพนธ์ได้เลือกทฤษฎีการพยาบาลสิ่งแวดล้อมของโนติงเกล ซึ่งเป็นเนื้อหาที่อยู่ในวิชาโมนติ ทฤษฎีและกระบวนการพยาบาลสำหรับนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 ระยะเวลาในการสอน 2 ชั่วโมง ตามหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตในการทำวิจัยในชั้นเรียนครั้งนี้ เพราะเป็นทฤษฎีปฐมบทที่สำคัญโดยมี ฟลอเรนซ์ โนติงเกล ผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นมารดาทางการพยาบาลของโลกเป็นผู้สร้างทฤษฎี ซึ่งเป็นทฤษฎีในกลุ่ม Grand Theory ที่มีความเป็นนามธรรมสูง จากการประเมินผลที่ผ่านมาผู้เรียนรายงานว่ายากต่อการทำความเข้าใจในเนื้อหาเรียนไม่เข้าใจ รู้สึกว่าการเรียนทฤษฎีพยาบาลน่าเบื่อและไม่สนุก เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนดังกล่าวจึงพิจารณานำการใช้กลยุทธ์ใดแคตติคมาออกแบบการเรียนการสอนเพื่อช่วยให้การเรียนทฤษฎีเป็นเรื่องที่น่าสนใจ เพลิดเพลินและส่งเสริมให้ตระหนักถึงความสำคัญของทฤษฎีการพยาบาล อันเป็นอัตลักษณ์ของพยาบาล

การใช้กลยุทธ์ใดแคตติคครั้งนี้ได้ออกแบบโดยจัดทำตารางกิจกรรมการเรียนการสอนตามเป้าหมายรายวิชาที่

ครอบคลุมทักษะการเห็น การฟัง การอ่าน/เขียน และการลงมือปฏิบัติให้ครบถ้วนโดยแบ่งเป็นขั้นนำเข้าสู่บทเรียน 10 นาที ขั้นสอนที่สรุปวิธีการสอนเป็นตารางกิจกรรมและจัดประสบการณ์ในภาคทฤษฎีที่เน้นวิธีการเรียนแบบผสมผสาน 4 วิธี (VARK) วิธละ 20 นาทีที่เน้น Teaming active และ Traditional passive ได้แก่ จัดให้มีการอภิปรายกลุ่ม (Discussion group), การเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติ (Practice by doing) ตามรูปแบบปิรามิดการเรียนรู้ของเดล เพื่อเพิ่มอัตราความคงทนในการเรียนรู้ให้ได้ร้อยละ 90 ทั้งนี้รายละเอียดกิจกรรมการเรียนการสอนภาคทฤษฎีในรายวิชาแสดงดังตารางที่ 1 สำหรับตารางที่ 2 แสดงการออกแบบการสอนโดยใช้บทบาทสมมติซึ่งเป็นการเน้นด้านการดู (V: Visual) เพื่อให้นักศึกษาพยาบาลมีความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของโนติงเกลและกำเนิดทฤษฎีสิ่งแวดล้อมของโนติงเกล และตารางที่ 3 แสดงสถานการณ์ที่กำหนดให้นักศึกษาอ่านและตอบคำถาม (R: Read/Write) สำหรับขั้นสรุปก่อนจบบทเรียนใช้เวลา 10 นาที

ภายหลังการสอนสิ้นสุดลง ผู้สอนได้สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบวิธีการจัดการเรียนการสอนดังกล่าวพบว่านักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดและรายงานว่าชอบวิธีการเรียนแบบนี้เพราะสนุกสนาน ได้เห็นเพื่อนๆ แสดงละคร การฟังอาจารย์เล่าเรื่องพิพิทธภัณฑ์ประกอบภาพทำให้บทเรียนน่าสนใจ รวมทั้งรู้สึกเพลิดเพลินจากการได้อ่านการ์ตูนโนติงเกลและเข้าใจเหตุการณ์ในอดีตมากยิ่งขึ้น รู้สึกว่าการเรียนทฤษฎีการพยาบาลไม่น่าเบื่ออย่างที่คิด และไม่ง่วงนอนเพราะมีกิจกรรมกลุ่มย่อยที่ต้องช่วยกันคิดตอบคำถามต่างๆ อีกทั้งประทับใจเพื่อนๆ ที่ช่วยกันทำรายงานจนผลงานสำเร็จ นักศึกษารายงานว่าต้องการให้มีชั้นเรียนที่มีวิธีการเรียนการสอนแบบนี้ทุกวิชา

ตารางที่ 1 กิจกรรมการเรียนการสอนภาคทฤษฎีรายวิชา มโนคติ ทฤษฎีและกระบวนการพยาบาล เรื่อง ทฤษฎีการพยาบาลสิ่งแวดล้อมของไนติงเกล ที่ครอบคลุม VARK learning style and Dale's learning Pyramid

กิจกรรมการเรียนการสอนภาคปฏิบัติที่ครอบคลุม VARK learning style and Dale's learning Pyramid			
V:Visual	A:Aural	R:Read/Write	K:Kinesthetic
บทบาทสมมติ (role play) ที่แสดงถึงวิวัฒนาการของทฤษฎีการพยาบาลของไนติงเกลและสะท้อนคิด (Traditional passive)	เรื่องเล่าจากประสบการณ์จริงในการเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ไนติงเกล ที่กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษจากผู้สอน (Traditional passive)	การอ่าน (Read) Scenario illustrating nursing care framed by Nightingale's Thirteen canons (Traditional passive) พร้อมช่วยกันวิเคราะห์ว่าควรปฏิบัติตามหลักปรัชญาการพยาบาลของไนติงเกลทั้ง 13 ประการ หรือไม่อย่างไร (ในชั้นเรียน) (Teaming active) และการอ่านอัตชีวประวัติบุคคลที่น่ารู้จัก เรื่อง “ฟลอเรนซ์ ไนติงเกล พยาบาลที่มีความเมตตาต่อนางฟ้า” เรื่องราวและเขียนภาพโดยเทเชียะ คุโรซาว่า บริษัทนานมีบุ๊ค พิมพ์ครั้งที่ 12 แปลโดยศุภรินยา แก้วบัณฑิตย์ ความยาว 151 หน้า (มอบหมายให้อ่านประกอบนอกชั้นเรียน) (Traditional passive)	อภิปรายกลุ่ม (Group discussion) การนำทฤษฎีไปใช้วางแผนการพยาบาลในกรณีศึกษาที่กำหนดให้ (Teaming active)

ตารางที่ 2 วัตถุประสงค์เฉพาะ สถานการณ์/หัวข้อเรื่อง และตัวละครที่กำหนดให้นักศึกษาพยาบาลแสดงบทบาทสมมติซึ่งเป็นการเน้นด้านการดู (V:Visual) เพื่อให้นักศึกษาพยาบาลมีความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของโนติงเกลและกำเนิดทฤษฎีสิ่งแวดล้อมของโนติงเกล

วัตถุประสงค์เฉพาะ: ภายหลังชมบทบาทสมมตินักศึกษาสามารถ	สถานการณ์/หัวข้อเรื่อง	ตัวละคร
1. บอกลักษณะครอบครัวและประวัติการเกิด (วันเดือนปี และสถานที่เกิด) ของโนติงเกลได้ 2. บอกประวัติการศึกษาของโนติงเกลได้	ฉากที่ 1 กำเนิด ฟลอเรนซ์ โนติงเกล พยาบาลที่มีความเมตตาคุณนางฟ้า	โนติงเกล, วิลเลียม, ฟาร์นีย์, พาธิโนป, ครูของโนติงเกล
3. บอกเหตุผลที่บิดามารดาไม่ต้องการให้โนติงเกลเป็นพยาบาลได้ 4. บอกแรงบันดาลใจที่ทำให้โนติงเกลก้าวสู่วิชาชีพพยาบาลได้ 5. บอกอายุและสถานที่ที่โนติงเกลไปเรียนจบพยาบาลได้	ฉากที่ 2 เสียงร้องเรียกจากพระผู้เป็นเจ้า	โนติงเกล, วิลเลียม, ฟาร์นีย์
6. บอกชื่อบุคคลที่ทำให้โนติงเกลไปให้การดูแลทหารที่สงครามไครเมียได้ 7. บอกสภาพของทหารอังกฤษที่สงครามไครเมียได้ 8. บอกสภาพแวดล้อมที่โนติงเกลประสบครั้งแรกเมื่อไปถึงเมืองสคูทารี 9. บอกวิธีการจัดการกับสภาพแวดล้อมของโนติงเกล	ฉากที่ 3 สงครามไครเมีย ทหารอังกฤษสภาพแวดล้อม และโนติงเกลกับหลัก 13 ประการของทฤษฎีสิ่งแวดล้อมของโนติงเกล	โนติงเกล, ทหารอังกฤษ, ซิดนีย์เฮอร์เบิร์ต, พยาบาล
10. บอกที่มาของสุภาพสตรีแห่งดวงประทีปของโนติงเกลได้ 11. บอกวิธีการพัฒนาด้านการศึกษาวิชาชีพพยาบาลของโนติงเกลได้	ฉากที่ 4 สุภาพสตรีแห่งดวงประทีป: The Lady with the lamp	โนติงเกล, พระราชินีวิกตอเรีย, ทหารอังกฤษที่รอดชีวิตจากสงคราม, ครอบครัวของทหารอังกฤษที่เสียชีวิตในสงคราม
12. บอกสภาพร่างกายของโนติงเกลก่อนเสียชีวิตได้ 13. บอกวันเดือนปี และอายุที่โนติงเกลเสียชีวิตได้ 14. บอกที่มาและวันที่/เดือนของวันพยาบาลสากลได้	ฉากที่ 5 บั้นปลายของโนติงเกล และวันพยาบาลสากล	โนติงเกล, พยาบาล

ตารางที่ 3 สถานการณ์ที่กำหนดให้นักศึกษาอ่านและตอบคำถาม (R: Read/Write) โดยใช้ตัวอย่างสถานการณ์จำลองการใช้กระบวนการพยาบาลในการดูแลผู้ป่วยโดยใช้ทฤษฎีการพยาบาลสิ่งแวดล้อมของโนติงเกล

คำชี้แจงให้อ่านสถานการณ์ที่กำหนดให้และตอบคำถาม

ผู้ป่วยหญิง อายุ 76 ปีมายังห้องฉุกเฉินคืนก่อนด้วยอาการหกล้มและต้นขาขวาหัก ได้รับการรักษาด้วยการใส่เฝือก พักรักษาตัวในแผนกศัลยกรรมอุบัติเหตุ เช้าวันนี้ผู้ป่วยบ่นกับพยาบาลว่าเธอนอนไม่หลับตั้งแต่มาอยู่โรงพยาบาล

การใช้กระบวนการพยาบาลสำหรับผู้ป่วยโดยใช้รูปแบบโนติงเกลเป็นกรอบแนวคิดทฤษฎีในการดูแล

การประเมินปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม: พบว่าปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการนอนหลับแก่ผู้ป่วยคือแสงที่จ้าเกินไป ผู้ป่วยบอกว่าเคยชินกับการนอนหลับกลางคืนแบบปิดไฟ แต่ที่ตึกจะเปิดไฟสว่างตลอดทั้งคืน และได้ยินเสียงดังต่างๆ เป็นระยะๆ พร้อมทั้งรู้สึกไม่ค่อยสบายตัวจากการใส่เฝือกที่ขา

ข้อวินิจฉัยทางการพยาบาล: มีการรบกวนแบบแผนการนอนหลับสัมพันธ์กับปัจจัยต่างๆ ด้านสิ่งแวดล้อม

วัตถุประสงค์ของการพยาบาล: เพื่อให้จัดสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมการนอนหลับของผู้ป่วยให้ดีขึ้น

เกณฑ์ประเมินผลการพยาบาล: ประเมินคุณภาพและปริมาณในการนอนหลับ โดยผู้ป่วยบอกว่านอนหลับได้ดีขึ้น เมื่อตื่นมาช่วงดึกสามารถหลับต่อได้ สีสหน้าแจ่มใส และหลับได้อย่างน้อย 6-8 ชั่วโมงต่อคืน

กิจกรรมการพยาบาล:

1. การจัดสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมการนอนหลับ ได้แก่ การกำจัดเสียงที่ดังหรือแสงที่สว่างจ้าเกินไปขณะผู้ป่วยนอนหลับ ดูแลให้มีอุณหภูมิที่เหมาะสมไม่ให้อุ่นหรือหนาวเกินไป เพื่อส่งเสริมให้นอนหลับได้ดีขึ้น
2. ประเมินความเจ็บปวดแผลผ่าตัดพิจารณาให้ยาแก้ปวดเพื่อให้คลายความปวดและพักผ่อนได้
3. ในช่วงระหว่างวันส่งเสริมให้มีการเคลื่อนไหวมากขึ้นเพื่อส่งเสริมการหายของแผล และการออกกำลังกายเบาๆ จะช่วยให้ผู้ป่วยนอนหลับได้ดีขึ้น
4. รักษาความสะอาดของสิ่งแวดล้อมเพื่อป้องกันการติดเชื้อที่แผลผ่าตัด
5. ส่งเสริมให้ผู้ป่วยมีความสุขสบายและผ่อนคลายด้วยการปูที่นอนให้เรียบตึง ไร้อายัน ลดกิจกรรมที่อาจจะรบกวนผู้ป่วย และอำนวยความสะดวกให้ผู้ป่วยสูงอายุได้ทำกิจ

ทางด้านศาสนา เช่น สวดมนต์ก่อนนอน หรือฟังเพลงธรรมะก่อนนอน เป็นต้น

การประเมินผล: ผู้ป่วยมีสีหน้าแจ่มใส บอกกับพยาบาลว่าสามารถนอนหลับได้นานขึ้น และหลับตั้งแต่ 21.00 น. ถึง 05.00 น. ไม่มีอาการปวดขาจนนอนไม่หลับ

กิจกรรมภายหลังการอ่านสถานการณ์

ให้นักศึกษาวิเคราะห์ว่าสถานการณ์ข้างต้น พยาบาลได้ให้การพยาบาลที่ครบถ้วนตามหลักปรัชญาการพยาบาลของโนติงเกลทั้ง 13 canons หรือไม่ อย่างไร พร้อมตอบคำถามในแบบฟอร์มที่กำหนดให้

บทสรุป

การประยุกต์ใช้กลยุทธ์ใดแคตาคิเป็นการออกแบบการเรียนการสอนที่ใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการจัดการเรียนการสอนอย่างหนึ่งที่คุณสอนสามารถนำมาเป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยต้องคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียนเป็นสำคัญ การออกแบบการเรียนการสอนที่มีกิจกรรมหลากหลายและกระตุ้นประสาทสัมผัสที่แตกต่างกันดังกล่าวจะทำให้ผู้สอนเป็นผู้ที่กระฉับกระเฉง ทำให้ผู้เรียนมีชีวิตชีวาและมีความสุขในการเรียนภายใต้บรรยากาศการเรียนที่เพลิดเพลิน ส่งผลให้ผู้เรียนได้รับความรู้ที่ลึกซึ้งกว้างขวาง เกิดความคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีทัศนคติที่ดีต่อเรื่องราวที่ได้เรียนรู้ เกิดความคงทนในการเรียนรู้ และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่างๆ ได้เป็นอย่างดีและมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

ผู้สอนควรออกแบบการสอนโดยใช้กลยุทธ์ใดแคตาคิที่เน้นการกระตุ้นประสาทสัมผัสในทุกๆ ด้านของผู้เรียนและ

เน้นกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Teaming active มากกว่า Traditional passive เพื่อเพิ่มค่าเฉลี่ยอัตราความคงทนต่อการเรียนรู้โดยเลือกเนื้อหาในรายวิชาพยาบาลอย่างเหมาะสม ทั้งนี้ผู้สอนที่มีประสบการณ์ด้านการสอนน้อยกว่า 5 ปีและไม่มีประสบการณ์ในการสอนด้วยวิธีดังกล่าวตลอดจนผู้ที่มีประสบการณ์การสอนมากกว่า 5 ปีที่ยังไม่เคยใช้วิธีการสอน

ดังกล่าว ควรได้รับการเตรียมความพร้อมในการสอนโดยการเข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่อง การจัดการเรียนการสอนโดยใช้กลยุทธ์ได้แต่คิด พร้อมทั้งได้ฝึกทักษะการออกแบบการสอนและประเมินผลการสอนจากผู้เชี่ยวชาญเพื่อเพิ่มทักษะความชำนาญในการออกแบบการเรียนการสอนที่หลากหลายได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

References

- Alkhasawneh, I., Mrayyan, M. T., Docherty, C., Alashram, S., & Yousef, H. Y. (2008). Problem-based learning (PBL): Assessing students' learning preferences using VARK. *Nurse Education Today*, 28, 572-579.
- Alkhasawneh, E. (2013). Using VARK to assess changes in learning preferences of nursing students at a public university in Jordan: Implication for teaching. *Nurse Education Today*, 33, 1546-1549.
- Chaisung, P. & Thepstiporn, S. (2015). A study of learning styles of nursing students at Saint Theresa International College: Nakhonnayok. A research report. Retrieved from: http://mis.cola.kku.ac.th/files/gs28_attachment_files/files/348/ED_032.pdf?1402718868. (in Thai)
- Edgar, D. (1969). *Audio-visual methods in teaching*. (3rd ed.): Holt Rinehart Winston.
- Fleming, N. D. (1995). I am different; no dumb. Mode of presentation (VARK) in the tertiary classroom, *Research and Development in Higher Education: Proceedings of the 1995 Annual Conference of the Higher Education Research and Development Society of Australia*, 18, 308-313.
- Fleming, N. D. (2004). VARK: A guide to learning styles: Retrieve from www.vark-learn.com/english.
- Meehan-Andrews, T. A. (2009). Teaching mode efficiency and learning preferences of first year nursing students. *Nurse Education Today*, 29, 24-32.
- Neamsakul, W. (2016). Effects of teaching by using didactic strategies on learning achievement of environmental model of nursing: Florence Nightingale of the first year nursing students. *Boromarajonanee College of Nursing, Uttaradit Journal*, 8(1): 84-98. (in Thai)
- Panich, V. (2012). Knowledge creation: Retriere from www.gotoknow.org/posts/487996.
- The Fontys UAS Team. (2013). *Training/course manual*. Fontys University of Applied Science: The Netherlands.
- Vohaus, J. (2010). Learning styles in vocational education and training. In: Penelope, P., Eva, B., Barry, M. (Eds.), *International encyclopedia of education*. Elsevier, Oxford, 376-382.